

Juridisk teori, metode og videnskab

Stikord til ordinær eksamensopgave, sommeren 2024

Bemærk vægtningen: Opgave 1, 75 % og opgave 2, 25 %.

Der har i undervisningsforløbet været fokus på opgavebesvarelse, ligesom de studerende har haft lejlighed til at aflevere og få bedømt en øvelsesopgave. De studerende er blevet oplyst om, at besvarelsen af hvert spørgsmål skal begrundes. F.eks. er det ikke tilstrækkeligt blot at skrive, at ”Det retlige spørgsmål henhører under privatretten”.

Faget er med virkning fra og med foråret 2019 flyttet fra 3. semester til 2. semester af grunduddannelsen. De studerendes viden og kendskab til forskellige retsområder er derfor begrænset.

Pensum: Jens Evald, Juridisk teori, metode og videnskab, DJØF, 3. udg. 2024 (”lærebogen”).

Bemærk: Hvis plagieringsprocenten i Wiseflow er høj, kan årsagen være den, at de studerende er blevet bedt om at benytte opgavens spørgsmål som overskrifter i besvarelsen af de enkelte spørgsmål.

Opgave 1 (75 %)

1. Henhører det retlige spørgsmål i højesteretsdommen under den offentlige ret eller privatretten?

Svar: Offentlig ret. Der er tale om en straffesag mod et forsikringssselskab for overtrædelse af vildledningsforbuddet i markedsføringsloven.

2. Hvilke retskilder indgår i retsgrundlaget i Højesterets dom (dommen s. 6-13)? Hvilke retskilder er bindende og hvilke er vejledende?

Svar: Lov, bemærkninger til lovforslag og direktiv: Markedsføringsloven (§ 3 fra 2012 og § 5 fra 2017), specielle bemærkninger til § 5, § 6 og § 8; § 30, stk. 3 (fra 2012); specielle bemærkninger til § 22 (svarer til § 30, i tidligere lov), § 37, stk. 3 med specielle bemærkninger, og direktiv (om urimelig handelspraksis) med betragtninger 5, 6, 10 og 22.

Lovbestemmelserne og direktivet er bindende, mens bemærkningerne til lovforslagene alene er fortolkningsbidrag, dvs. vejledende.

Det er muligt, at de studerende gennemgår og drøfter de retskilder, der er omtalt i lovbemærkningerne. Det drejer sig om bl.a. en forordning og enkelte domme fra EU-Domstolen. Det vil ikke blive betragtet som en fejl, forudsat, at der ikke er fejl i behandlingen af disse retskilder.

3. I landsrettens begrundelse og resultat (s. 5) henvises til præamblen i et direktiv. I højesteretsdommen s. 10 hedder det, at direktivet om urimelig handelspraksis blev udstedt ud fra ”følgende betragtninger”. Hvad er en præambel? Hvilken retlig betydning har betragtningerne i en præambel? Hvad er forskellen på betragtningerne i en præambel og bemærkningerne til et lovforslag?

Svar: Præambel og betragtninger er omtalt i lærebogen, s. 72 i tilknytning til forordninger. En forordning eller et direktiv indledes med en præambel, som indeholder betragtninger. Disse betragtninger giver væsentlige bidrag til fortolkningen. Modsat lovbemærkninger til danske love, som ikke vedtages med loven, er præambelen en del af den vedtagne forordning eller det vedtagne direktiv.

4. Hvorfor henvises i højesteretsdommen (s. 7) til artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning 1008/ 2008 EF af 24. september 2008?

Svar: Forordningen omtales i bemærkningerne til markedsføringslovens § 6. I bemærkningerne hedder det, at det vil bero på en konkret vurdering, hvilke oplysninger der må anses for væsentlige og som en erhvervsdrivende derfor er forpligtet til at give. Forordningen bruges som et eksempel på sådanne oplysningskrav.

5. I Højesterets begrundelse og resultat henvises til ”gennemsnitsforbrugeren” (s. 13). Hvorfra stammer begrebet ”gennemsnitsforbrugeren”? Hvad er formålet med begrebet? Hvilket indhold har begrebet? Hvem fastlægger indholdet af begrebet?

Svar: Gennemsnitsforbrugeren omtales særligt i bemærkningerne til markedsføringslovens § 8 (s. 8 f). Heraf fremgår at begrebet er indeholdt i § 8. Formålet med begrebet er at skabe den rette balance mellem nødvendigheden af at beskytte forbrugerne og hensynet til den frie handel på et åbent, konkurrencepræget marked (s. 9). Gennemsnitsforbrugeren er en under hensyntagen til sociale, kulturelle og sproglige forhold oplyst, rimelig opmærksom og veluddannet gennemsnitsforbruger (s. 9). Begrebet er ikke et statisk begreb, og de nationale domstole skal under hensyntagen til EU-Domstolens praksis selv foretage en konkret vurdering med henblik på at bestemme gennemsnitsforbrugers typiske reaktion i et givent tilfælde (s. 9).

6. Hvad er landsrettens begrundelse for at frifinde forsikringsselskabet? Hvad er Højesterets begrundelse for at dømme forsikringsselskabet? Hvad er forskellen på landsrettens og Højesterets begrundelse?

Svar: Landsretten lægger vægt ”på ikke blot de formelle aftalevilkår, men tillige på produktets reelle egenskaber”. Højesteret lægger vægt på ”produktets egenskaber, sådan som de fremgår af de aftalte vilkår for forsikringen”. I modsætning til landsretten lægger Højesteret således vægt på ordlyden af aftalen.

7. Hvilken betydning har dommene, som er nævnt i noten i højesteretsdommen?

Svar: Domsnoter er omtalt i lærebogen, s.133, hvor det bl.a. fremgår, at der i domsnoten ofte vil være anført nogle af de vigtigste love, lovbemærkninger, domme, juridiske artikler m.v., som har været af særlig interesse for sagen, og som parterne har påberåbt sig, eller som Højesteret har fundet af betydning for sagen.

I højesteretsdommens note hedder det: "Se om retsgrundlaget i Højesteretsdom. Desuden U 2019.1202 H, U 2019.1215 H og U 2018.2545 Ø". Det kræves ikke, at de studerende selv finder og læser de i domsnoten nævnte domme. Henvisningen til dommene viser, at højesteretsdommen (U 2023.5589 H) hviler på en fast praksis hvad angår fortolkningen af retsgrundlaget.

8. Hvilken præjudikatværdi har højesteretsdommen?

Svar: Som nævnt ovenfor, hviler højesteretsdommen på en fast praksis. Hertil kommer, at Højesteret i dommen lægger (afgørende) vægt på ordlyden af forsikringsaftalen. Dette må forventes at få stor betydning i fremtidige lignede sager. Dommen har derfor stor præjudikatværdi.

Opgave 2 (25 %)

1. I bogen "Retskilder & retsteorier", 4. reviderede udgave 2014 skriver forfatterne:

"Gældende ret – de lege lata – er [...] udtryk for det resultat, en domstol vil komme frem til ved anvendelsen af retskilderne og retsdogmatisk analyse. Gældende ret er resultatet af retsvidenskabelige analyser"

Der ønskes en stillingtagen til følgende spørgsmål:

- a. Om gældende ret er udtryk for det en domstol, vil komme frem til?
- b. Om gældende ret er resultatet af retsvidenskabelige analyser?
- c. Om gældende ret kan være udtryk for det, en domstol kommer frem til og *samtidig* være resultatet af retsvidenskabelige analyser?

Svar:

Ad a:

Gældende ret vedrører ikke spørgsmålet om, hvad domstolene vil komme frem til, dvs. en forudsigelse (prognose) af hvad domstolene må forventes at komme frem til, men hvad domstolene er kommet frem til.

Ad b:

Gældende ret er ikke resultatet af retsvidenskabelige analyser, hvilket ville gøre retsvidenskaben til den vigtigste retskilde. Retsvidenskabens opgave er at give en fremstilling af gældende ret.

Ad c:

Gældende ret kan ikke både være det, som domstolene vil komme frem til og (samtidig) være et resultat af retsvidenskabens analyser. Forståelsen af gældende ret, således som den er gengivet i citatet, er derfor selvmodsigende.